

PHÁT HUY GIÁ TRỊ GIÁO DỤC TOÀN DIỆN CỦA MÔN HỌC GIÁO DỤC QUỐC PHÒNG VÀ AN NINH TRONG XÂY DỰNG NHÂN CÁCH SINH VIÊN ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN

Phạm Xuân Thành

Trung tá, Trung tâm Giáo dục quốc phòng và an ninh Đại học Thái Nguyên

Tóm tắt: Bài viết phân tích vai trò và giá trị giáo dục toàn diện của môn học Giáo dục quốc phòng và an ninh trong xây dựng nhân cách sinh viên Đại học Thái Nguyên. Trên cơ sở đánh giá thực trạng tổ chức giảng dạy tại Trung tâm Giáo dục quốc phòng và an ninh, bài viết chỉ ra những kết quả đạt được và những hạn chế còn tồn tại. Từ đó, đề xuất một số giải pháp nhằm nâng cao hiệu quả giáo dục chính trị, tư tưởng, đạo đức, lối sống và trách nhiệm công dân cho sinh viên, góp phần hình thành nhân cách toàn diện, đáp ứng yêu cầu xây dựng và bảo vệ Tổ quốc trong tình hình mới.

Từ khóa: Giáo dục quốc phòng và an ninh; nhân cách sinh viên; giáo dục toàn diện.

PROMOTING THE COMPREHENSIVE EDUCATIONAL VALUE OF THE NATIONAL DEFENSE AND SECURITY EDUCATION COURSE IN SHAPING THE CHARACTER OF THAI NGUYEN UNIVERSITY STUDENTS

Abstract: This article analyzes the role and value of comprehensive education in the subject of National Defense and Security Education in building the character of students at Thai Nguyen University. Based on an assessment of the current state of teaching organization at the National Defense and Security Education Center, the article points out the achievements and existing limitations. From there, it proposes several solutions to improve the effectiveness of political, ideological, moral, lifestyle, and civic responsibility education for students, contributing to the formation of a comprehensive character, meeting the requirements of national construction and defense in the new situation.

Keywords: National Defense and Security Education; student character; comprehensive education.

Nhận bài: 22/12/2025

Phản biện: 18/01/2026

Duyệt đăng: 23/01/2026

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Trong bối cảnh toàn cầu hóa và hội nhập quốc tế ngày càng sâu rộng, giáo dục đại học Việt Nam đang đứng trước yêu cầu cấp thiết phải đào tạo những công dân vừa có tri thức chuyên môn, năng lực nghề nghiệp, vừa có nhân cách, đạo đức và trách nhiệm xã hội vững vàng. Đối với sinh viên, lực lượng trí thức trẻ, nhân tố quyết định tương lai đất nước, việc xây dựng nhân cách toàn diện mang ý nghĩa chiến lược, lâu dài, góp phần trực tiếp vào sự phát triển bền vững của xã hội.

Giáo dục quốc phòng và an ninh là môn học có vị trí đặc biệt trong chương trình giáo dục đại học, giữ vai trò quan trọng trong giáo dục chính trị, tư tưởng, đạo đức, lối sống và trách nhiệm công dân cho sinh viên. Với nội dung gắn liền với truyền thống dựng nước và giữ nước của dân tộc, với môi trường học tập đặc thù mang tính kỷ luật, tập thể và tổ chức cao, môn học Giáo dục quốc phòng và an ninh có nhiều lợi thế trong việc góp phần hình thành nhân cách sinh viên theo hướng toàn diện, hài hòa giữa tri thức, phẩm chất và hành vi.

Thực tiễn tổ chức giảng dạy môn học Giáo dục quốc phòng và an ninh tại Trung tâm Giáo dục quốc phòng và an ninh, Đại học Thái Nguyên cho thấy, bên cạnh những kết quả tích cực đã đạt được,

việc phát huy đầy đủ giá trị giáo dục toàn diện của môn học trong xây dựng nhân cách sinh viên vẫn còn những vấn đề đặt ra cần tiếp tục nghiên cứu. Trên cơ sở đó, bài viết tập trung làm rõ vai trò của môn học Giáo dục quốc phòng và an ninh trong xây dựng nhân cách sinh viên Đại học Thái Nguyên; phân tích thực trạng và đề xuất một số giải pháp nhằm nâng cao hiệu quả giáo dục toàn diện của môn học trong giai đoạn hiện nay.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Giá trị giáo dục toàn diện của môn học Giáo dục quốc phòng và an ninh trong xây dựng nhân cách sinh viên

Nhân cách là tổng hòa các phẩm chất đạo đức, tư tưởng, lối sống, năng lực và hành vi xã hội của con người, được hình thành và phát triển thông qua quá trình giáo dục, rèn luyện và trải nghiệm thực tiễn. Trong hệ thống giáo dục đại học, môn học Giáo dục quốc phòng và an ninh có những giá trị đặc thù góp phần trực tiếp vào quá trình xây dựng nhân cách sinh viên.

Trước hết, môn học Giáo dục quốc phòng và an ninh góp phần hình thành ở sinh viên thế giới quan khoa học, nhân sinh quan đúng đắn và bản lĩnh chính trị vững vàng. Thông qua việc nghiên

cứu đường lối quốc phòng toàn dân, an ninh nhân dân, quan điểm của Đảng và Nhà nước về nhiệm vụ bảo vệ Tổ quốc, sinh viên được bồi dưỡng nhận thức đúng đắn về vai trò, trách nhiệm của cá nhân đối với cộng đồng và xã hội.

Bên cạnh đó, môi trường học tập mang tính kỷ luật, tổ chức chặt chẽ tại Trung tâm Giáo dục quốc phòng và an ninh tạo điều kiện thuận lợi để giáo dục lối sống kỷ cương, tinh thần tập thể, ý thức tự giác và trách nhiệm cá nhân. Những yếu tố này góp phần hình thành các phẩm chất quan trọng của nhân cách sinh viên như tính tự chủ, tinh thần hợp tác, thái độ sống tích cực và ý thức chấp hành pháp luật.

Đặc biệt, thông qua các hoạt động học tập, rèn luyện và sinh hoạt tập thể, môn học Giáo dục quốc phòng và an ninh còn góp phần giáo dục các giá trị nhân văn như lòng yêu nước, tinh thần đoàn kết, ý thức sẻ chia, trách nhiệm với cộng đồng và xã hội. Đây là những nền tảng quan trọng để sinh viên phát triển nhân cách toàn diện, đáp ứng yêu cầu của công dân trong xã hội hiện đại.

2.2. Thực trạng phát huy giá trị giáo dục toàn diện của môn học Giáo dục quốc phòng và an ninh trong xây dựng nhân cách sinh viên tại Đại học Thái Nguyên

Trong những năm qua, Trung tâm Giáo dục quốc phòng và an ninh, Đại học Thái Nguyên đã triển khai giảng dạy môn học theo đúng chương trình, kế hoạch; chú trọng kết hợp giữa giảng dạy lý thuyết với thực hành, rèn luyện kỷ luật và giáo dục đạo đức, lối sống cho sinh viên. Thông qua các nội dung học tập và sinh hoạt tập trung, nhiều sinh viên đã có sự chuyển biến tích cực về ý thức tổ chức kỷ luật, tinh thần tập thể và trách nhiệm cá nhân.

Tuy nhiên, thực tiễn cũng cho thấy việc phát huy đầy đủ giá trị giáo dục toàn diện của môn học trong xây dựng nhân cách sinh viên vẫn còn những hạn chế nhất định. Một bộ phận sinh viên chưa nhận thức sâu sắc ý nghĩa nhân văn và giá trị lâu dài của môn học; việc tiếp thu các giá trị đạo đức, lối sống đôi khi còn mang tính hình thức, chưa thật sự chuyển hóa bền vững thành hành vi và thói quen.

Nguyên nhân của những hạn chế trên xuất phát từ nhiều yếu tố. Một số nội dung giảng dạy còn nặng về truyền thụ kiến thức, chưa gắn chặt với các tình huống thực tiễn đời sống sinh viên. Phương

pháp tổ chức các hoạt động trải nghiệm, giáo dục ngoài giờ học chính khóa chưa thật sự phong phú; sự phối hợp giữa Trung tâm Giáo dục quốc phòng và an ninh với các đơn vị đào tạo trong Đại học Thái Nguyên đôi lúc chưa đồng bộ, làm giảm hiệu quả giáo dục toàn diện của môn học.

2.3. Giải pháp phát huy giá trị giáo dục toàn diện của môn học Giáo dục quốc phòng và an ninh trong xây dựng nhân cách sinh viên

Từ việc phân tích vai trò, giá trị giáo dục toàn diện của môn học Giáo dục quốc phòng và an ninh cũng như thực trạng tổ chức giảng dạy tại Trung tâm Giáo dục quốc phòng và an ninh, Đại học Thái Nguyên cho thấy, để môn học thực sự trở thành môi trường quan trọng góp phần hình thành và phát triển nhân cách sinh viên, cần triển khai đồng bộ các giải pháp trên cả phương diện nhận thức, nội dung, phương pháp, chủ thể giáo dục và môi trường sư phạm. Các giải pháp này không chỉ nhằm khắc phục những hạn chế hiện nay mà còn hướng tới phát huy lâu dài, bền vững giá trị nhân văn của môn học trong giáo dục đại học.

2.3.1. Nâng cao nhận thức về vai trò giáo dục nhân cách của môn học Giáo dục quốc phòng và an ninh

Trước hết, cần thống nhất và nâng cao nhận thức của các cấp lãnh đạo, cán bộ quản lý giáo dục, giảng viên và sinh viên về vị trí, vai trò đặc biệt của môn học Giáo dục quốc phòng và an ninh trong xây dựng nhân cách sinh viên. Môn học này không chỉ đơn thuần trang bị kiến thức, kỹ năng quân sự mà còn là kênh giáo dục chính trị, tư tưởng, đạo đức, lối sống và trách nhiệm công dân hết sức quan trọng.

Việc tuyên truyền, quán triệt mục tiêu giáo dục toàn diện của môn học cần được thực hiện thường xuyên thông qua sinh hoạt chuyên môn, hội nghị, hội thảo khoa học và các hoạt động giáo dục trong nhà trường. Qua đó giúp các chủ thể giáo dục nhận thức đầy đủ rằng, hiệu quả của môn học không chỉ được đo bằng kết quả kiểm tra, đánh giá kiến thức mà còn thể hiện ở sự chuyển biến tích cực trong nhân cách, thái độ sống và hành vi của sinh viên.

2.3.2. Đổi mới nội dung giảng dạy theo hướng tích hợp giáo dục nhân cách, đạo đức và lối sống

Đổi mới nội dung giảng dạy là giải pháp có ý nghĩa nền tảng nhằm phát huy giá trị giáo dục toàn diện của môn học Giáo dục quốc phòng và an ninh. Trong quá trình xây dựng và triển khai nội

dung bài giảng, cần chú trọng tích hợp giáo dục đạo đức, lối sống, trách nhiệm công dân và tinh thần yêu nước vào từng chuyên đề, từng bài học.

Nội dung giảng dạy cần được cập nhật, gắn với thực tiễn đời sống xã hội, nhiệm vụ bảo vệ Tổ quốc trong tình hình mới, các vấn đề an ninh phi truyền thống, trách nhiệm của thanh niên, sinh viên trong xây dựng và bảo vệ đất nước. Việc lồng ghép các câu chuyện lịch sử, tấm gương anh hùng, điển hình tiên tiến, các giá trị văn hóa, quân sự Việt Nam sẽ góp phần bồi dưỡng cảm xúc, niềm tin và lý tưởng sống cho sinh viên, giúp các giá trị nhân cách được tiếp nhận một cách sâu sắc, tự nhiên.

2.3.3. Đổi mới phương pháp giảng dạy theo hướng trải nghiệm, rèn luyện và tự giáo dục

Phương pháp giảng dạy giữ vai trò quyết định trong việc chuyển hóa tri thức thành phẩm chất và hành vi nhân cách. Do đó, cần tiếp tục đổi mới mạnh mẽ phương pháp giảng dạy môn học Giáo dục quốc phòng và an ninh theo hướng phát huy tính chủ động, tự giác, tự rèn luyện của sinh viên.

Bên cạnh phương pháp thuyết trình truyền thống, cần tăng cường áp dụng các phương pháp dạy học tích cực như thảo luận nhóm, xử lý tình huống đạo đức, xã hội, giáo dục thông qua trải nghiệm thực tiễn, rèn luyện trong môi trường tập thể. Việc tổ chức cho sinh viên tham gia các hoạt động rèn luyện kỷ luật, sinh hoạt tập thể, lao động tập trung không chỉ nhằm rèn luyện thể chất mà còn góp phần hình thành các phẩm chất quan trọng của nhân cách như tinh thần trách nhiệm, tính tự giác, ý thức hợp tác và sẻ chia.

Đồng thời, công tác kiểm tra, đánh giá kết quả học tập cần được đổi mới theo hướng chú trọng đánh giá quá trình rèn luyện, ý thức chấp hành kỷ luật, thái độ học tập và tinh thần trách nhiệm của sinh viên, qua đó khuyến khích sinh viên tự điều chỉnh hành vi và hoàn thiện nhân cách.

2.3.4. Phát huy vai trò nêu gương, trách nhiệm và năng lực sư phạm của đội ngũ giảng viên

Trong giáo dục nhân cách, vai trò của người thầy có ý nghĩa đặc biệt quan trọng. Đội ngũ giảng viên Giáo dục quốc phòng và an ninh không chỉ là người truyền đạt tri thức mà còn là chủ thể trực tiếp giáo dục nhân cách thông qua nhân cách của chính mình. Vì vậy, cần chú trọng xây dựng đội ngũ giảng viên có phẩm chất chính trị vững vàng, đạo đức trong sáng, tác phong chuẩn mực và phương pháp sư phạm khoa học.

Bên cạnh việc bồi dưỡng chuyên môn, cần quan tâm bồi dưỡng cho giảng viên kỹ năng giáo dục giá trị, kỹ năng giao tiếp sư phạm, kỹ năng tư vấn, định hướng tâm lý cho sinh viên. Mỗi bài giảng, mỗi hành vi ứng xử của giảng viên cần thực sự là tấm gương về kỷ luật, trách nhiệm, lối sống lành mạnh, qua đó tạo sức lan tỏa tích cực trong quá trình hình thành nhân cách sinh viên.

2.3.5. Xây dựng môi trường giáo dục chính quy, kỷ luật nhưng nhân văn tại Trung tâm Giáo dục quốc phòng và an ninh

Môi trường giáo dục có tác động trực tiếp và thường xuyên đến quá trình hình thành nhân cách sinh viên. Do đó, Trung tâm Giáo dục quốc phòng và an ninh, Đại học Thái Nguyên cần tiếp tục xây dựng môi trường giáo dục chính quy, kỷ luật, có tổ chức chặt chẽ nhưng đồng thời bảo đảm tính nhân văn, thân thiện và tôn trọng người học.

Việc tổ chức đời sống tập thể, sinh hoạt, học tập và rèn luyện cần được tiến hành khoa học, hợp lý, tạo điều kiện để sinh viên rèn luyện tính tự lập, tinh thần tập thể, ý thức trách nhiệm và khả năng thích ứng. Thông qua môi trường giáo dục đặc thù này, các giá trị nhân cách không chỉ được truyền đạt mà còn được “sống”, được trải nghiệm và thấm sâu vào nhận thức, hành vi của sinh viên.

2.3.6. Tăng cường phối hợp các lực lượng giáo dục nhằm phát huy giá trị giáo dục toàn diện của môn học

Để nâng cao hiệu quả xây dựng nhân cách sinh viên thông qua môn học Giáo dục quốc phòng và an ninh, cần tăng cường sự phối hợp chặt chẽ giữa Trung tâm Giáo dục quốc phòng và an ninh với các khoa, trường thành viên, tổ chức đoàn thể và các lực lượng giáo dục trong Đại học Thái Nguyên.

Sự phối hợp này nhằm bảo đảm tính thống nhất trong mục tiêu, nội dung và phương pháp giáo dục nhân cách, tránh tình trạng tách rời giữa giáo dục trong môn học với các hoạt động giáo dục khác của nhà trường. Việc kết hợp giữa giảng dạy Giáo dục quốc phòng và an ninh với các phong trào thi đua, hoạt động tình nguyện, giáo dục truyền thống, rèn luyện kỹ năng sống sẽ góp phần lan tỏa và củng cố các giá trị nhân cách được hình thành trong quá trình học tập tại Trung tâm.

III. KẾT LUẬN

Môn học Giáo dục quốc phòng và an ninh với những giá trị đặc thù về chính trị, tư tưởng, đạo đức và nhân văn giữ vai trò quan trọng trong xây

dựng nhân cách sinh viên đại học hiện nay. Thực tiễn giảng dạy tại Trung tâm Giáo dục quốc phòng và an ninh, Đại học Thái Nguyên cho thấy, việc phát huy giá trị giáo dục toàn diện của môn học đã đạt được những kết quả tích cực, song vẫn còn những vấn đề cần tiếp tục hoàn thiện.

Việc triển khai đồng bộ các giải pháp nhằm nâng cao hiệu quả giáo dục toàn diện của môn

học Giáo dục quốc phòng và an ninh sẽ góp phần hình thành ở sinh viên nhân cách phát triển hài hòa, có bản lĩnh chính trị vững vàng, đạo đức trong sáng, lối sống lành mạnh và ý thức trách nhiệm công dân cao. Qua đó, góp phần đào tạo thế hệ sinh viên Đại học Thái Nguyên đáp ứng yêu cầu xây dựng và bảo vệ Tổ quốc trong tình hình mới.

Tôi xin trân trọng cảm ơn Trung tâm Giáo dục quốc phòng và an ninh Đại học Thái Nguyên đã cấp kinh phí hỗ trợ cho nghiên cứu này

TÀI LIỆU THAM KHẢO

Ban Chấp hành Trung ương Đảng (2018), *Nghị quyết số 29-NQ/TW về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo*, Hà Nội.

Bộ Giáo dục và Đào tạo (2020), *Chương trình giáo dục quốc phòng và an ninh dành cho sinh viên*, Nxb Giáo dục Việt Nam.

Bộ Quốc phòng (2019), *Giáo dục quốc phòng và an ninh trong tình hình mới*, Nxb Quân đội nhân dân, Hà Nội.

Đại học Thái Nguyên (2022), *Báo cáo tổng kết công tác giáo dục quốc phòng và an ninh*, Thái Nguyên.

Phạm Minh Hạc (2020), *Giáo dục nhân cách con người Việt Nam trong thời kỳ hội nhập*, Nxb Chính trị quốc gia Sự thật.